

TTM Tiuttu Emilia(TEM), Alho
Sari(TEM), Aspelund Sofia(OM)

28.09.2020

JULKINEN

Asia

Komission tulevat kuluttajapolitiikan aloitteet; uusi kuluttaja-asioiden toimintaohjelma, ehdotus kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien vahvistamisesta vihreässä siirtymässä, kulutusluottosopimuksista annetun direktiivin (2008/48/EY) tarkistus ja yleisen tuoteturvallisuusdirektiivin (2001/95/EY) uudistaminen

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antaa uuden kuluttaja-asioiden toimintaohjelman vuoden 2020 loppuun mennessä. Lisäksi komissiolta on tulossa vuoden 2021 aikana lainsäädäntöehdotukset kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien parantamisesta vihreässä siirtymässä, kulutusluottosopimuksista annetun direktiivin (2008/48/EY) uudistamisesta ja yleisen tuoteturvallisuusdirektiivin (2001/95/EY) uudistamisesta.

Komissio kerää palautetta näistä neljästä kuluttajapolitiikan aloitteesta 6.10.2020 mennessä. Saadun palautteen pohjalta komissio valmistelee tarvittavat jatkotoimet. Valtioneuvosto tiedottaa eduskuntaa tarkemmin, kun aloitteiden sisällöt täsmentyvät.

Suomen kanta

Kuluttaja-asioiden toimintaohjelma ja kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien parantaminen vihreässä siirtymässä

Suomi pitää tärkeänä, että kuluttajaoikeudellinen sääntely on selkeää ja ymmärrettävää ensisijaisten käyttäjiensä – kuluttajien ja yritysten – näkökulmasta.

Suomi pitää tärkeänä uuden kuluttaja-asioiden toimintaohjelman laatimista ja EU:n tulevien vuosien kuluttajapolitiikan keskeisten painopisteiden vahvistamista. Komissio on asettanut keskeisiksi painopisteiksi kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämisen sekä vihreässä siirtymässä että digitaalisessa siirtymässä, haavoittuvassa asemassa olevien kuluttajien suojelun, kuluttajien oikeuksien toteuttamisen ja kansainvälisen yhteistyön. Suomi pitää valittuja strategisia painopisteitä hyvinä ja oikein valittuina.

Suomi katsoo, että kuluttajien oikeutta itsenäisiin ja omien etujensa mukaisiin valintoihin tulee edistää ottaen huomioon tietämys kuluttajien todellisesta käyttäytymisestä. Suomi näkee, että esimerkiksi vertailumahdollisuuksien puuttuminen voi rajoittaa kuluttajien

valintaoikeuksia. Suomi pitää tärkeänä, että kuluttajien etujen ja yritysten aseman välillä pyritään löytämään oikea tasapaino ja oikeat keinot.

Suomi kannattaa pyrkimystä kuluttajien toimintamahdollisuuksien lisäämiseen ja tarvittavien työkalujen tarjoamiseen kuluttajille. Suomi painottaa, että kuluttajien toimintamahdollisuuksien turvaamisessa on huomioitava myös kuluttajaryhmät, joilla on rajoitetut taloudelliset resurssit tai jotka ovat muutoin haavoittuvassa asemassa.

Suomi pitää hyvänä, että EU:n kuluttajalainsäädäntöä tarkastellaan myös osana uutta kiertotaloutta koskevaa toimintasuunnitelmaa. Suomen kannalta on tärkeää varmistaa lainsäädännöllä ja kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien vahvistamisella, että kuluttajat saavat luotettavaa ja merkityksellistä tietoa tuotteista, niiden korjauspalveluista, päivitettävyydestä ja varaosista. Suomi kannattaa komission ehdotusta kuluttajien suojelemisesta viherpesulta ja tuotteiden suunnitellulta vanhenemiselta.

Suomi pitää tärkeänä, että kehitetään ympäristöväitteille luotettavia menetelmiä ja vähimmäisvaatimusten asettamista tuotteiden kestävyyskriteereille sekä hyödynnetään laajemmin digitaalisia keinoja. Lisäksi Suomi muistuttaa kuluttajien oikeuksien turvaamisesta jakamiseen liittyvässä alustataloudessa.

Suomi pitää tärkeänä jatkaa edelleen hyvää yhteistyötä jäsenvaltioiden ja komission kesken kuluttaja-asioissa kuluttajansuojan korkean tason turvaamiseksi.

Kulutusluottodirektiivi

Suomi pitää tervetulleena kulutusluottodirektiivin päivittämistä. On tärkeää reagoida teknologian kehitykseen ja uudentyypisiin luottotuotteisiin, jotta sääntely on käytännössä toimivaa ja tasapuolista. Samanaikaisesti tärkeänä lähtökohtana pidetään, että sääntely on teknologianeutraalia.

Kulutusluottodirektiivin kansallisessa täytäntöönpanossa ei ole hyödynnetty direktiivin euromääräisiä soveltamisalapoikkeuksia, ja toisaalta kansallisesti on jo reagoitu esimerkiksi vertaislainojen yleistymiseen sisällyttämällä nämä kuluttajaluottoja koskevan sääntelyn soveltamisalaan. Suomi pitää myönteisenä sitä, että sääntely yhtenäistyisi tältä osin EU:ssa.

Asunto-omaisuuteen liittyviä luottoja säännellään EU:ssa eri instrumentilla kuin muita kuluttajaluottoja. Suomessa pyrkimyksenä on ollut pitää sääntely kaikkien kuluttajaluottojen osalta mahdollisimman yhdenmukaisena silloin, kun luottojen toisistaan poikkeavalle sääntelylle ei ole erityistä syytä. Näin ollen Suomi suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti uudistuksiin, joilla yhdenmukaistetaan kulutusluottodirektiivin sääntelyä kiinnitysluottodirektiivin kanssa.

Suomi on pitänyt EU-kuluttajansuojalainsäädännön ongelmana pitkiä ja yksityiskohtaisia tiedonantovelvollisuuksia, koska voidaan perustellusti kysyä, onko näistä todelliselle keskivertokuluttajalle tosiasiaa hyötyä (ks. E 77/2016 vp). Sääntelyn toimivuuden ja selkeyden kannalta on tärkeää ja kannatettavaa, että tiedonantovelvollisuutta koskevassa sääntelyssä keskitytään päätöksenteon kannalta olennaisiin seikkoihin sekä siihen, että tiedot annetaan kuluttajille helpommin omaksuttavassa muodossa ja oikea-aikaisesti.

Suomi suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti siihen, että luottokelpoisuuden arviointia koskevaa EU-sääntelyä täsmennettäisiin. Toisaalta sääntelyä kehitettäessä olisi Suomen kannalta tärkeää turvata se, ettei tulevalla sääntelyllä vaikeuteta valmisteilla olevan

positiivista luottotietorekisteriä koskevan kansallisen sääntelyn tarkoituksenmukaista toteuttamista. Erityisesti tämän vuoksi Suomi pitää tärkeänä sitä, että luottokelpoisuuden arviointia koskeva sääntely jättää jatkossakin jäsenvaltioille riittävästi joustonvaraa.

Yleinen tuoteturvallisuusdirektiivi

Suomi kannattaa yleisen tuoteturvallisuusdirektiivin uudistamista. Suomi pitää tärkeänä yleisen tuoteturvallisuusdirektiivin horisontaalisen luonteen ja yleisen turvallisuusvaatimuksen säilyttämistä.

Uusien teknologioiden aiheuttamat haasteet tuoteturvallisuudelle tulee huomioida uutta EU-sääntelyä valmisteltaessa. Tässä yhteydessä tulee kiinnittää huomiota myös eri sääntelyalueiden rajapintoihin ja toteuttaa muutokset tarkoituksenmukaisella tavalla. Tuotevaatimuksia tarkasteltaessa on tärkeää, ettei sääntelystä aiheudu talouden toimijoille tarpeetonta taakkaa. Suomi pitää tärkeänä, että sääntelyä uudistettaessa otetaan mahdollisimman pitkälle huomioon teknologianeutraalisuus ja siten innovaatiomyönteisyys.

Suomi katsoo, että yleisen tuoteturvallisuusdirektiivin uudistuksessa tulee huomioida valvontaviranomaisten riittävät toimivaltuudet verkkokaupan valvonnassa sekä eri toimijoiden roolit ja vastuuden selkeys verkkokaupassa. Valvontaviranomaisilla tulisi olla tehokkaita keinoja ja toimivaltuuksia käytettävissään tuotteen jakelukanavasta riippumatta. Valvontaviranomaisten keinoja ja toimijoiden rooleja koskevia säännöksiä valmisteltaessa on myös huomioitava EU:n uuden harmonisoitujen tuoteryhmien markkinavalvontaa koskevan asetuksen (EU) 2019/1020 vastaavat säännökset, joissa omaksuttuja ratkaisuja voidaan hyödyntää soveltuvin osin. Valvontaviranomaisten toimivaltuudet on perusteltua saattaa samalle tasolle kuin harmonisoitujen tuotesektorien osalta.

Hyvin toimiva standardisointiprosessi on tärkeä sisämarkkinoiden kannalta ja Suomi pitää kannatettavana standardisointiin liittyvien kysymysten huomioimista. On tärkeää, että yhdenmukaistettujen standardien laadintaprosessin ja standardisointijärjestelmän toimivuuden varmistamiseksi vahvistetaan vuoropuhelua standardisointiprosessiin osallistuvien tahojen kesken. Uudistuksen yhteydessä on tärkeä tarkastella myös tuotteiden jäljitettävyyttä koskevia säännöksiä sekä jakamis- ja kiertotalouteen ja käytettyihin tavaroihin liittyviä kysymyksiä.

Pääasiallinen sisältö

Kuluttaja-asioiden toimintaohjelma

Euroopan komissio aikoo ehdottaa vuoden 2020 loppuun mennessä uutta Euroopan kuluttaja-asioiden toimintaohjelmaa, jossa vahvistetaan EU:n uusi kuluttajapolitiikkaa koskeva strateginen kehys viidellä painopistealalla. Painopistealat ovat kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisääminen sekä vihreässä että digitaalisessa siirtymässä, haavoittuvassa asemassa olevien kuluttajien suojeleminen, kuluttajien oikeuksien toteuttaminen ja kansainvälinen yhteistyö. Uudessa toimintaohjelmassa otetaan huomioon myös covid-19-pandemian vaikutus kuluttajiin.

Komissio kerää palautetta seuraavista aihealueista:

- Covid-19 kriisistä johtuvat ongelmat, muun muassa matkustusrajoitukset
- keskipitkän ja pitkän aikavälin painopisteet kuluttajapolitiittista strategiaa varten

- ympäristöystävällinen kulutus, kuluttajansuoja verkossa ja verkon ulkopuolella
- haavoittuvassa asemassa olevat kuluttajat
- kuluttajien oikeuksien tehokas täytäntöönpano
- kuluttajajärjestöjen ja muiden sidosryhmien osallistuminen EU:n tasolla.

Kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien parantaminen vihreässä siirtymässä

Osana uutta kiertotalouden toimintasuunnitelmaa komissio aikoo ehdottaa EU:n kuluttajansuojalainsäädännön tarkistamista. Tavoitteena on varmistaa, että kuluttajat saavat luotettavaa ja hyödyllistä tietoa tuotteista mukaan lukien käyttöikä ja saatavilla olevat korjausvaihtoehdot. Komissio harkitsee myös kuluttajien suojan vahvistamista muun muassa viherpesulta sekä tuotteiden ennenaikaisen käyttöiän lyhentymiseltä. Lisäksi ehdotuksella asetetaan vähimmäisvaatimukset kestävyysmerkinnöille ja -logoille sekä informaatiotyökaluille.

Komissio kerää palautetta seuraavista aihealueista:

- kuluttajien kohtaamat esteet kestävämmälle kulutukselle ja kiertotalouteen osallistumiselle
- kuluttajille hyödylliset tiedot tuotteista
- tuotteiden käyttöikä ja korjaaminen
- kuluttajien oikeudet ja tietojen saatavuus
- EU:n kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanon tehostaminen

Kulutusluottodirektiivi

Komissio aikoo antaa ehdotuksen kulutusluottodirektiivin (2008/48/EY) uudistamisesta vuoden 2021 toisella neljänneksellä. Uudistuksessa on tarkoitus huomioida nykyisessä direktiivissä ilmenneet toimivuuden esteet, jotka liittyvät ennen muuta direktiivin soveltamisalaan, tiedonantoa koskeviin säännöksiin sekä luottokelpoisuuden arviointiin. Tarkoituksena on myös huomioida koronaviruksen vaikutus luottomarkkinoihin ja erityisesti haavoittuvimpiin kuluttajiin.

Komissio kerää palautetta seuraavista aihealueista:

- kulutusluottodirektiivin soveltamisala
- ennakkotietojen antamistapa ja -aika sekä tietojen olennaisuus
- ennakkotiedot erityisesti mainonnassa
- vastuullinen luotonanto ja luottokelpoisuuden arviointi
- poikkeuksellisiin olosuhteisiin reagoiminen.

Yleinen tuoteturvallisuudirektiivi

Komissio aikoo antaa ehdotuksen yleisen tuoteturvallisuudirektiivin (2001/95/EY) uudistamisesta vuoden 2021 toisella neljänneksellä. Yleinen tuoteturvallisuudirektiivi on horisontaalinen kuluttajille tarkoitettujen tuotteiden turvallisuutta koskeva säädös, jota sovelletaan niihin tuotteisiin, joille ei ole asetettu muualla EU-lainsäädännössä tarkempia vaatimuksia. Yleisen kuluttajaturvallisuussäätelyn piiriin kuuluu laaja joukko erilaisia tuotteita, mutta sen yleiset tuotevaatimukset ovat osin jäljessä muita tuotteita koskevasta sektorikohtaisesta sääntelystä. Komission tavoitteena on huomioida uudistuksessa uusien teknologioiden, erityisesti tekoälyn ja esineiden internetin, aiheuttamat haasteet tuoteturvallisuudelle sekä verkkokaupan markkinavalvonnasta aiheutuvat haasteet. Aloitteen tarkoituksena on varmistaa kuluttajille tarjottavien tuotteiden turvallisuus sekä

mahdollistaa säännösten tehokas toimeenpano ja valvonta. Lisäksi tarkoituksena on yksinkertaistaa standardisointiprosessia ja parantaa vaarallisten tuotteiden palautusmenettelyprosessia.

Komissio kerää palautetta seuraavista aihealueista:

- yleinen turvallisuustaso
- uusien teknologioiden vaikutus tuoteturvallisuuteen
- verkkokauppaan liittyvät kysymykset
- sääntelyn toimeenpano
- eri tuotesektorien sääntelyn yhteensopivuus.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Komissio ei ole antanut vielä säädösehdotuksia.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kuluttaja-asioista Euroopan parlamentissa vastaa IMCO (sisämarkkinat ja kuluttajansuoja) -valiokunta.

Kansallinen valmistelu

EU-8 kilpailukykyjaosto, kirjallinen menettely 22.-23.9.2020

EU-10 rahoituspalvelut ja pääomaliikkeet –jaosto, kirjallinen menettely 22.-23.9.2020

Eduskuntakäsittely

Valtioneuvoston selvitykset E 36/2020 vp: Uusi kiertotalouden toimintasuunnitelma, 16.4.2020 sekä E 40/2020 vp: Komission tiedonannot "Sisämarkkinasääntöjen täytäntöönpanon ja sen valvonnan parantamisesta koskevasta pitkän aikavälin toimintasuunnitelmasta" ja "Sisämarkkinoiden esteiden tunnistamisesta ja poistamisesta", 23.4.2020.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

TEM Sari Alho sari.alho@tem.fi puh. +358 50 396 0107
TEM Emilia Tiuttu emilia.tiuttu@tem.fi puh. +358 50 435 8423
OM Sofia Aspelund sofia.aspelund@om.fi puh. +358 50 568 6420

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Asiasanat Hoitaa	kuluttajat, kulutusluotot, sisämarkkinat, tuoteturvallisuus, kiertotalous OM, TEM, UM, VM, YM
Tiedoksi	EUE, LIIVI, LVM, MMM, OKM, PLM, RVV, SM, STM, TULLI, VNK, VTV
